

Exekuce v Česku

zpráva 3: odchody z legální práce,
nárůst chudoby a pasivní životní styl

MEDIAN

zpracováno pro

A2

obsah této zprávy

metodika výzkumu	3
struktura vzorku – vážená data	4
srovnávané cílové skupiny	5
exekuce a...	
odchody z legální práce	7
dopad na příjem	12
životní styl	16

jaká témata ještě přineseme

Jak exekuce souvisí s tématy jako ...

sociální kapitál a finanční gramotnost lidí

stres v domácnosti a dopady na děti

V předchozích prezentacích naleznete mimo jiné...

Jak vznikaly exekuce a za co se lidé zadlužili

Jak souvisí exekuce s důvěrou ve vymahatelnost práva

Jak souvisí exekuce s demokracií a vnímáním práv občana

Jak souvisí exekuce s volebním chováním

metodika výzkumu

velikost vzorku	819 respondentů
cílová populace	respondenti ve věku 18-65 let (bez zařazení důchodců) z chudší poloviny českých domácností (příjem do mediánového příjmu daného typu domácnosti v ČR)
termín dotazování	10. října – 26. října 2018
metoda sběru dat	CAWI (online dotazování na panelu MEDIAN) CAPI (osobní dotazování s využitím elektronického dotazníku)
rozdělení vzorku a reprezentativita	<p>Výzkum byl realizován tak, aby byl:</p> <ol style="list-style-type: none">reprezentativní pro populaci Čechů ve věku 18-65 let z chudší poloviny domácnostízahrnoval dostatečný počet respondentů se zkušenostmi s exekucí v domácnosti v posledních 5 letech (pro popis jejich specifik) <ol style="list-style-type: none">Nejprve byl nasbírán hlavní reprezentativní vzorek chudší poloviny Čechů velikosti N=585 (z nich 449 bez zkušenosti a 136 se zkušenostmi s exekucí).Následně byl proveden nadsběr (booster) 234 náhodně vybraných respondentů s chudší poloviny Čechů se zkušeností s exekucemi v posledních 5 letech. <p>Celková data byla zvážena tak, aby odpovídala struktuře cílové populace (respondenti ve věku 18-65 let s příjmem domácnosti pod medián) z hlediska:</p> <ul style="list-style-type: none">základních sociodemografických proměnných - pohlaví, věku, kraje, vzdělánípřiznávané zkušenosti s exekucemi (teoretické četnosti pochází z hlavního sběru – tedy cca 23 %) <p>Vážený vzorek tedy lze použít pro popis celkové populace „poloviny chudších Čechů“ a obsahuje reprezentativní zastoupení respondentů přiznávajících zkušenost s exekucemi. Zároveň je ale posílena výpovědní hodnota za subpopulaci s exekucemi, protože vychází z neváženého vzorku N=370 respondentů (po vážení je jejich zastoupení znormováno na N=187 z celkových 819 respondentů).</p>
realizátor	nezávislý výzkum realizuje společnost MEDIAN, s.r.o. (člen SIMAR) pro měsíčník A2
statistická chyba	náhodná statistická odchylka u údajů za celý vzorek činí +/- 1,8 procentního bodu u postojů, které zastává 5 % respondentů až +/- 4 procentních bodů u postojů, které zastává 50 % respondentů

struktura vzorku – vážená data

pohlaví

muž	47 %
žena	53 %

věková skupina

18–29 let	22 %
30–39 let	21 %
40–49 let	29 %
50–65 let	28 %

vzdělání

základní	16 %
vyučen(a) / střední škola bez maturity	42 %
středoškolské s maturitou	33 %
vysokoškolské	9 %

Deklarovaná zkušenost s exekucí

nevážená data:

mají zkušenost s exekucí	45 %
nemají zkušenost s exekucí	55 %

vážená data:

mají zkušenost s exekucí	23 %
nemají zkušenost s exekucí	77 %

region

Praha	8 %
Středočeský	9 %
Jihočeský	6 %
Plzeňský	5 %
Karlovarský	2 %
Ústecký	9 %
Liberecký	4 %
Královéhradecký	5 %
Pardubický	6 %
Vysočina	5 %
Jihomoravský	11 %
Olomoucký	6 %
Zlínský	7 %
Moravskoslezský	17 %

V tabulkách je uvedeno zastoupení dané skupiny ve vážených datech, pokud není řečeno jinak.

cílové skupiny – srovnávané pro analýzu přímých souvislostí exekucí s postojí

Ve výzkumné zprávě srovnáváme v rámci chudí poloviny populace ČR respondenty, kteří mají zkušenost s exekucí, s těmi, kteří zkušenost s exekucí nemají. **Respondenta, který má zkušenost s exekucí, pro účely tohoto výzkumu definujeme jako člověka, který byl v současnosti či v posledních 5 letech v exekuci osobně, nebo byl v exekuci člen jeho domácnosti.**

Kromě zkušenosti s exekucí používáme v třídí proměnné příjmové kategorie domácnosti, vzdělání a zasažení obce bydliště exekucemi. Ty zobrazujeme vždy v kombinaci s vlastní zkušeností s exekucemi. Některé postoje apod. totiž mohou s exekucemi souviset, ale to jen proto, že i v rámci chudší poloviny Čechů je více zastávájí nízkopříjmoví či méně vzdělaní respondenti či respondenti z oblastí s častým výskytem exekucí. Pokud by rámci těchto skupin dále zkušenost s exekucemi nehrála roli, lze usuzovat že nejde o přímou souvislost s exekucemi, ale souvislost těmito faktory.

V prezentaci tedy kromě hlavního srovnání lidí se zkušeností / bez zkušenosti s exekucemi srovnáváme tyto skupiny:

příjem x zkušenost s exekucí			zasažení obce exekucemi x osobní zkušenost			vzdělání x zkušenost s exekucí		
		N			N			N
nízkopříjmoví SE zkušeností s exekucí	10 %	78	z nadprůměrně zasažené obce SE zkušeností s exekucí	12 %	99	nemají maturitu SE zkušeností s exekucí	16 %	135
nízkopříjmoví BEZ zkušenosti s exekucí	22 %	183	z nadprůměrně zasažené obce BEZ zkušenosti s exekucí	28 %	230	nemají maturitu BEZ zkušenosti s exekucí	42 %	342
podprůměrně příjmoví SE zkušeností s exekucí	13 %	109	z podprůměrně zasažené obce SE zkušenosti s exekucí	11 %	88	mají maturitu SE zkušeností s exekucí	7 %	52
podprůměrně příjmoví BEZ zkušenosti s exekucí	55 %	449	z podprůměrně zasažené obce BEZ zkušenosti s exekucí	49 %	402	nemají maturitu BEZ zkušenosti s exekucí	35 %	290

V tabulkách je uvedeno zastoupení dané skupiny ve vážených datech v procentech a počtech.

EXEKUCE ...
... a odchody z legální práce

exekuce, pracovní aktivita a pocit netrestatelnosti

Jedním z problematických aspektů exekucí je vytlačování z legální práce. Při současném nastavení exekučních srážek totiž při růstu příjmů z 12 tisíc na 21 tisíc Kč dochází jen k mírnému zvyšování nezabavené částky a z příjmů nad 21 tisíc Kč je zabaveno vše. Pracující však navíc ztrácí nárok na některé sociální dávky, vypočítávané dle příjmů před exekucemi. **Takže reálně dochází se zvyšováním přiznaných hrubých příjmů často i ke snižování částky, která člověku zůstane. To vytváří velkou motivaci odejít z oficiální práce či snížit výdělky v ní na minimum a přivydělávat si načerno. Dopady této demotivace ukazuje i náš výzkum, který se zabývá odchody z legální práce.**

Za posledních 5 let v domácnostech **28 % respondentů z chudší poloviny obyvatel ČR odešlo ze zaměstnání nebo živnosti, a začali se místo toho živit jiným způsobem** (brigády, peníze na ruku atd.). Tento podíl ale zároveň zásadním způsobem **souvisí se zkušeností s exekucemi**. Ze zaměstnání totiž odešlo 53 % u respondentů se zkušeností s exekucemi oproti 21 % u respondentů bez zkušenosti s exekucemi. Dvojnásobný nárůst odchodovosti mimo oficiální trh práce spojený se zkušeností s exekucemi, platí konzistentně ve všech srovnávaných skupinách **bez ohledu na příjem, vzdělání, nebo míru zasažení obce exekucemi.** -> viz slide 9

Zkušenost s exekucemi tak **jednoznačně souvisí s odchody z práce vedoucími k poklesu odváděných daní, sociálního pojištění a případně nárůstem pobíraných nezabavitelných částí sociálních dávek.**

Naopak se nepotvrzuje hypotéza, že by exekuce a velké zadlužení v nich vedly k tomu, že část populace si díky neřešitelnosti existujících dluhů připadá netrestatelná pokutou. Obdržet za přestupek pokutu 500 Kč by vadilo naprosté většině chudší poloviny obyvatel ČR (88 %, nevadilo by to 8 % z nich). Většina rozdílů dle zkušenosti s exekucí a ostatních sledovaných proměnných se tak nachází mezi „velmi by mi to vadilo“ a „spíše by mi to vadilo“. Společně se zkušeností s exekucí a nižším příjmem se spíše zvyšuje podíl respondentů, kterým by obdržet takovou pokutu „velmi vadilo“. -> viz slide 10

Vyřazení z práce může mít dopady na omezený pocit zásluhovosti, schopnosti dosáhnout svých cílů ve společnosti, vyjadřovat se ke společnosti a měnit svoje okolí ve svém bydlišti k lepšímu. Tyto možnosti občana jsme vyjádřili v celkovém indexu vnímání práv a vlivu občana na společnost. **Jen 17 % lidí se zkušeností s exekucemi vnímá vysoký vliv občana na společnost. Zatímco mezi zbytkem chudší poloviny Čechů bez zkušeností s exekucemi je to 31 %.** Vnímání možnosti občanské participace je obecně horší mezi nejchudšími a málo vzdělanými respondenty. **Exekuce ale mají vliv i při kontrole vzdělání a příjmů. V jednotlivých vzdělanostních a příjmových skupinách se totiž projevují snížením zastoupení pocitu vysoké participace o 10–15 procentních bodů.** Nejnižší pocit možnosti participace tak mají nízkopříjmoví a méně vzdělaní respondenti se zkušeností s exekucemi. A nejvyšší respondenti s maturitou a/nebo příjmem domácnosti blízkým mediánu, kteří zkušenost s exekucí nemají. -> viz slide 11

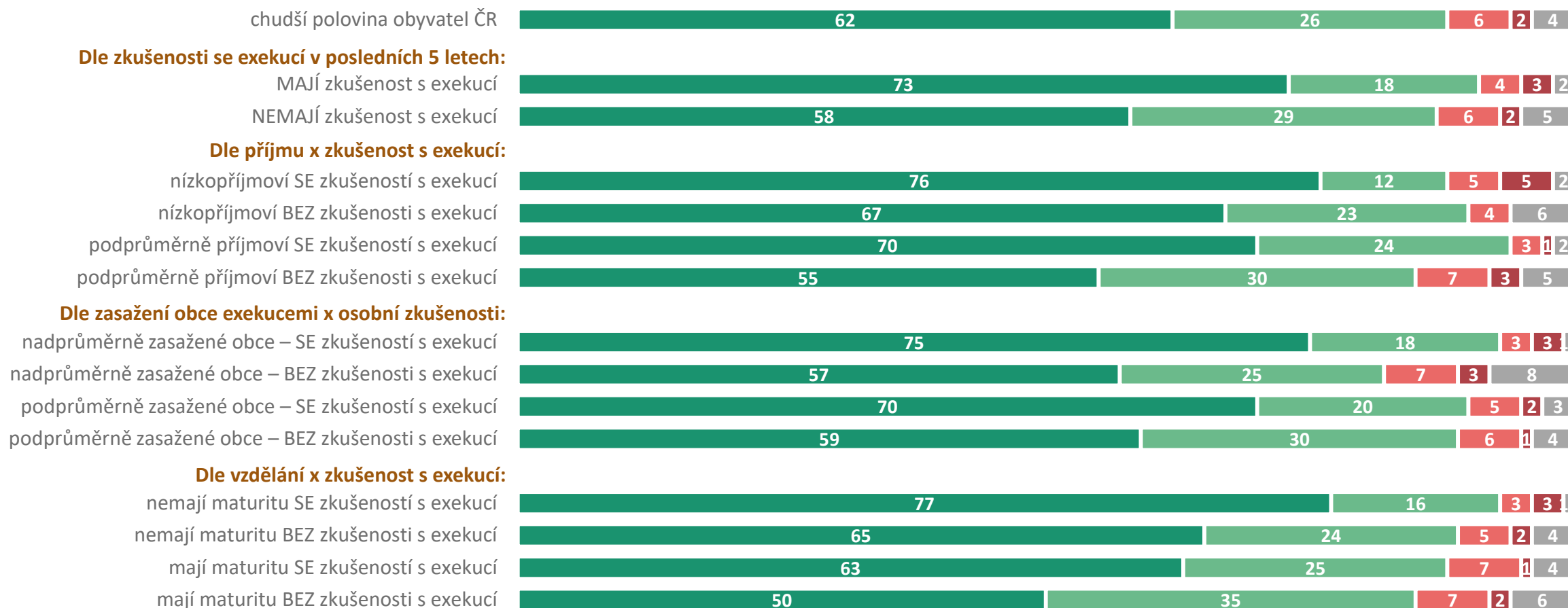
Zkušenost s exekucí a odchody z legální práce

A02. Došlo během posledních 5 let k tomu, že člen Vaší domácnosti přestal být zaměstnancem nebo živnostníkem (OSVČ), a začal se místo toho živit jiným způsobem (např. brigády, peníze na ruku, atd.)? N = 819 respondentů, CATI a CAPI výzkum, zobrazena % odpovědí

Vadilo, nebo nevadilo by Vám, pokud byste zítra dostal(a) za přestupek pokutu 500 Kč?

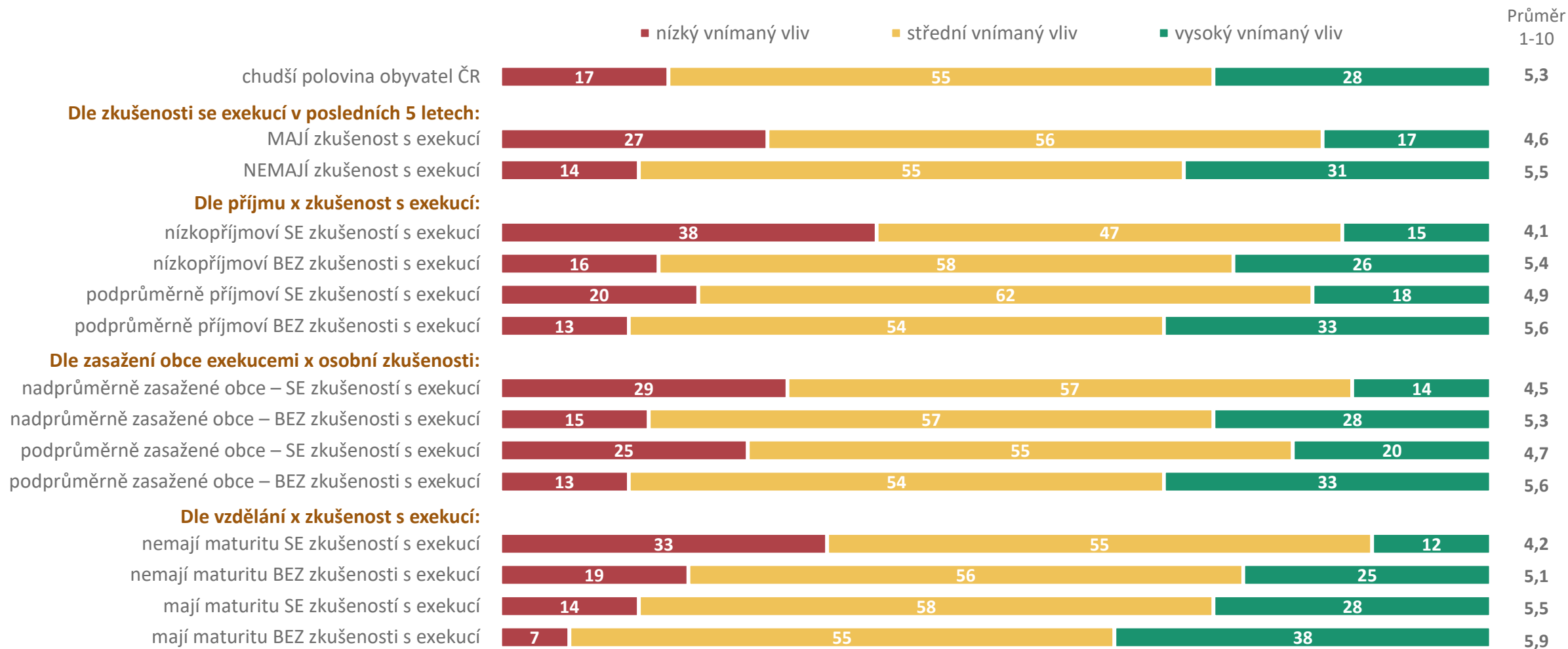
■ Velmi by mi to vadilo ■ Spíše by mi to vadilo ■ Spíše by mi to nevadilo ■ Bylo by mi to jedno ■ Neví

A01. Jak moc by Vám vadilo, nebo nevadilo, pokud byste zítra dostal(a) za přestupek pokutu 500 Kč?

N = 819 respondentů, CATI a CAPI výzkum, zobrazena % odpovědí

Index vnímání práv a vlivu občana na společnost

P05. Řekl(a) byste, že v dnešní době lidé, jako jste Vy...

N = 819 respondentů, CATI a CAPI výzkum, zobrazena % odpovědí

EXEKUCE ...
... a nárůst reálné příjmové chudoby

exekuce a vliv na příjem

Exekuční srážky mají podstatný vliv na příjem domácností. Na začátku dotazníku jsme se všech respondentů ptali na hrubý měsíční příjem jejich domácnosti. Ten jsme následně rozdělovali do příjmových skupin podle počtu dětí a dospělých v dané domácnosti. Po započtení exekučních srážek se rozložení domácnosti do příjmových skupin výrazně změnilo.

Zatímco před srážkami bylo ve skupině s příjmem do 60 % ekvivalizovaného mediánového příjmu, kterou Eurostat považuje za „ohroženou příjmovou chudobou“ zhruba 42 % domácností z chudší poloviny populace se zkušeností s exekucemi. Po započtení srážek z příjmu se do příjmové chudoby propadne 78 % domácností se zkušeností s exekucemi. Dochází tedy k nárůstu příjmové chudoby v této populaci o zhruba 36 procentních bodů.

Z tohoto odhadu lze také hrubě vypočítat, kolik lidí v ČR je v příjmové chudobě, pokud nevycházíme z příjmů před srážkami jako Eurostat (9,1 %), ale z příjmů po srážkách:

- Celková cílové populace výzkumu lidí ve věku 18 až 65 let (s vyjmutím důchodců) z domácností s nižším než mediánovým ekvivalizovaným příjmem zahrnuje zhruba 3,5 milionu obyvatel ČR.
- Z nich cca 20 % patří do domácností, které přiznávají zkušenosti s exekucemi v posledních 5 letech – tedy mezi respondenty, kde jsme zkoumali vliv exekucí na příjem. Tato zjištění tedy lze projektovat zhruba na 700 tisíc obyvatel ČR.
- Pokud na tuto skupinu vztáhneme zjištění, že srážky u cca 36 % z nich vedou ke vzniku příjmové chudoby, lze při zahrnutí statistické chyby **odhadovat propad cca 200 - 300 tisíc respondentů do příjmové chudoby díky exekučním srážkám.** Tedy dalších 2-3 % české populace.
- Tento počet by navyšoval zastoupení příjmové chudoby v ČR z 9,1 % na 11,1 až 12,1 %. Pokud se mimo to díky exekucím do chudoby propadne část populace mimo cílovou skupinu výzkumu (děti, důchodci, domácnosti s předexekučním příjmem nad medián), **lze odhadovat reálný rozsah relativní příjmové chudoby ČR po započtení exekučních srážek na 12 až 13,5 %.**

Jak ovlivňují exekuční srážky příjem?

- Extrémně chudí (do 50 % mediánu)
- Velmi chudí (50-60% Mediánu)
- Chudí (60-70% mediánu)
- Pod mediánem (70%-medián)*

*Pro každého respondenta byly na základě uvedeného počtu dospělých a dětí žijících v jejich domácnosti stanoveny hranice jednotlivých příjmových skupin ve vztahu k mediánovému příjmu domácností v ČR (viz výše). Respondenti si tím pádem nevybírali možnosti odpovědí dle názvu příjmové skupiny (např. Extrémně chudí), ale podle automaticky stanovené hranice (např. do 12 000 Kč).

HINC. Jaký je přibližně ČISTÝ MĚSÍČNÍ PŘÍJEM Vaší domácnosti? Započítejte do něj VŠECHNY TYPY PŘÍJMŮ - z práce všech členů domácnosti, důchody, alimenty, přídavky a případné dávky. Počítejte prosím PŘÍJMY PŘED SRÁŽKAMI NA EXEKUCÍCH, pokud v domácnosti nějakou máte?

HINCEx. Do které skupiny byste zařadil(a) čistý měsíční příjem Vaší domácnosti PO ODEČTENÍ EXEKUČNÍCH SRÁŽEK?

N = 187 respondentů, kteří mají zkušenost s exekucí, CATI a CAPI výzkum, zobrazena % odpovědí

EXEKUCE ...
... a životní styl

exekuce a životní styl

I u trávení volného času sportem je patrná souvislost zkušeností s exekucemi a vzdělání. **Alespoň jednou měsíčně sportuje jen 39 % chudší poloviny obyvatel do 65 let s exekucemi, zatímco u zbytku chudších poloviny Čechů je to 60 %.** Alespoň jednou ročně jde do kina, divadla či na koncert 44 % respondentů se zkušeností s exekucí a 67 % bez zkušenosti s exekucí. -> viz slide 17 a 18

Aktivní trávení volného času souvisí se vzděláním a příjmovým statusem domácnosti. Exekuce ale hrají roli i při jejich kontrole. V rámci všech příjmových a vzdělanostních skupin jsou méně životně aktivní právě lidé s exekucemi. Může se jednat o **důsledek zadlužení** (větší část příjmů jde umořování dluhů), či důsledek **vytlačení respondentů z aktivního pracovního života** (viz výše). Menší volnočasová aktivita však může být i **důvodem, proč mají tyto lidé omezenější sociální kapitál** (viz výše) a díky němu **vyšší riziko úpadku** do finančních problémů a exekucí.

Ze všech třech zkoumaných aspektů trávení volného času je mezi chudší polovinou obyvatel ČR **nejvíce populární setkávání s přáteli**, kterému se alespoň jednou měsíčně věnuje **84 % z nich**. Mezi jednotlivými zkoumanými skupinami nejsou v případě setkávání s přáteli významné rozdíly. Setkávání s přáteli je zkrátka **frekventovaným způsobem trávení volného času naprosté většiny** dotazovaných. -> viz slide 19

Jak často se věnujete SPORTU?

■ Téměř denně ■ Alespoň jednou týdně ■ Alespoň jednou měsíčně ■ Alespoň jednou ročně ■ Méně často než jednou ročně ■ Neví

chudší polovina obyvatel ČR 10 22 23 14 26 5

Dle zkušenosti se exekucí v posledních 5 letech:

MAJÍ zkušenost s exekucí 7 14 18 11 41 9

NEMAJÍ zkušenost s exekucí 10 25 25 14 22 4

Dle příjmu x zkušenost s exekucí:

nízkopříjmoví SE zkušeností s exekucí 5 10 12 14 48 11

nízkopříjmoví BEZ zkušenosti s exekucí 10 22 21 17 24 6

podprůměrně příjmoví SE zkušeností s exekucí 8 18 22 9 36 7

podprůměrně příjmoví BEZ zkušenosti s exekucí 11 26 26 13 21 3

Dle zasažení obce exekucemi x osobní zkušenosti:

nadprůměrně zasažené obce – SE zkušeností s exekucí 8 13 16 10 44 9

nadprůměrně zasažené obce – BEZ zkušenosti s exekucí 7 24 23 20 23 3

podprůměrně zasažené obce – SE zkušeností s exekucí 6 16 20 13 38 7

podprůměrně zasažené obce – BEZ zkušenosti s exekucí 12 25 26 11 22 4

Dle vzdělání x zkušenost s exekucí:

nemají maturitu SE zkušeností s exekucí 6 10 14 11 47 12

nemají maturitu BEZ zkušenosti s exekucí 8 16 24 17 29 6

mají maturitu SE zkušeností s exekucí 9 27 26 12 26

mají maturitu BEZ zkušenosti s exekucí 14 35 25 11 13 2

A04. U následujících činností uveďte, jak často se jim věnujete: | Sport

N = 819 respondentů, CATI a CAPI výzkum, zobrazena % odpovědí

Jak často se věnujete návštěvě kina / divadla / koncertu?

■ Téměř denně ■ Alespoň jednou týdně ■ Alespoň jednou měsíčně ■ Alespoň jednou ročně ■ Méně často než jednou ročně ■ Neví

Dle zkušenosti se exekucí v posledních 5 letech:

Dle příjmu x zkušenost s exekucí:

Dle zasažení obce exekucemi x osobní zkušenosti:

Dle vzdělání x zkušenost s exekucí:

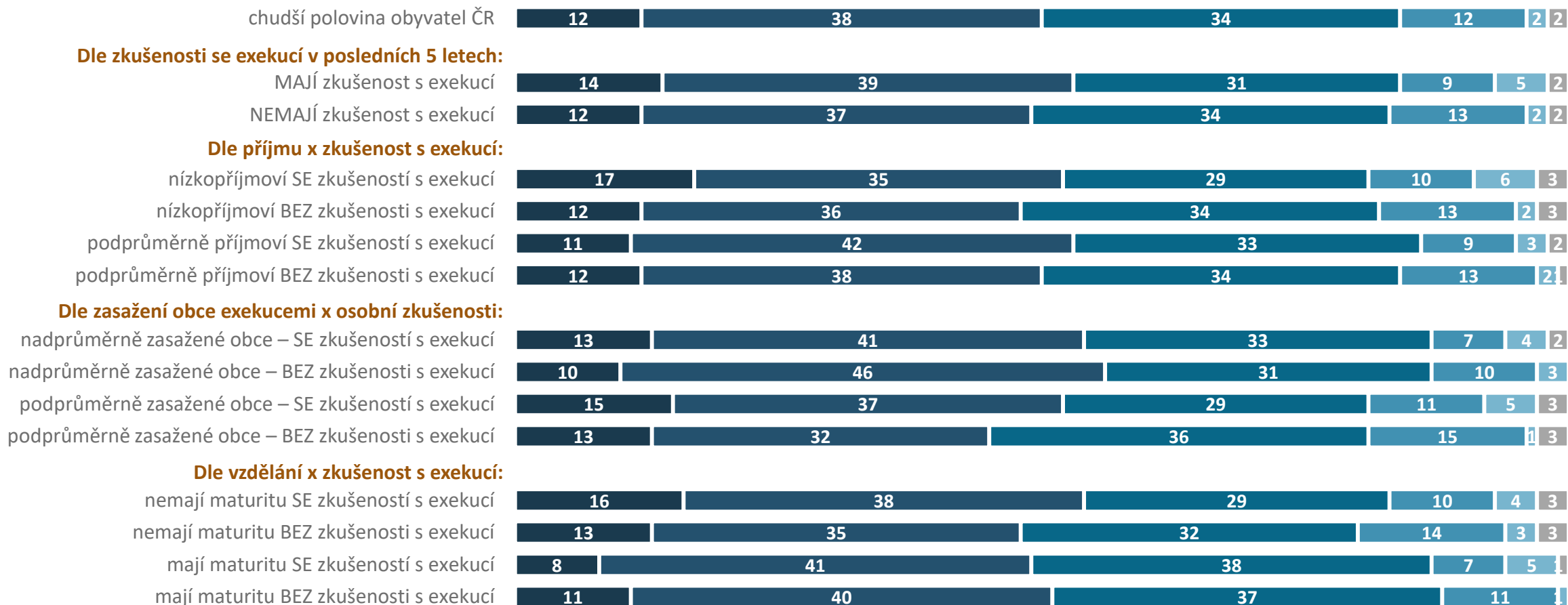

A04. U následujících činností uveďte, jak často se jim věnujete: | Návštěva kina / divadla / koncertu

N = 819 respondentů, CATI a CAPI výzkum, zobrazena % odpovědí

Jak často se věnujete setkávání se s přáteli ?

■ Téměř denně ■ Alespoň jednou týdně ■ Alespoň jednou měsíčně ■ Alespoň jednou ročně ■ Méně často než jednou ročně ■ Neví

A04. U následujících činností uveďte, jak často se jim věnujete: | Setkávání s přáteli

N = 819 respondentů, CATI a CAPI výzkum, zobrazena % odpovědí

M E D I A N

MEDIAN je nezávislá soukromá společnost pro výzkum trhu, médií a veřejného mínění & vývoj analytického a marketingového software.

Společnost působí na trhu od roku 1993 a realizuje všechny typy kvalitativních i kvantitativních výzkumů trhu a veřejného mínění, včetně oficiálních mediálních měření a MML-TGI.

MEDIAN je členem odborných sdružení:

[SIMAR](#)

[ESOMAR](#)

[TGI Network](#)

American Marketing Association

kontakt

Daniel Prokop
608 333 902
daniel.prokop@median.cz

MEDIAN, s. r. o.
Národních hrdinů 73
190 12 Praha 9
www.median.cz
225 301 111